

DIN ISTORICUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC DE BOLI INFECȚIOASE

– FRAGMENT –

Dr. Maria Golăescu

ȘCOALA IEȘEANĂ. SPITALUL „IZOLAREA“

INTRODUCERE

Facultatea de Medicină din Iași a căpătat, dintru început, sediu într-o altă clădire decât Universitatea mare (A.I. Cuza – anterior numită Milhăileană) pe o altă stradă, rațiunea fiind probabil apropierea de marile spitale din Iași de atunci – Spitalul „Sf. Spiridon“ și „Izolarea“.

Trebuie să pecizăm să în acest sediu se cuprindeau numai disciplinele învățământului preclinic în timp ce disciplinele clinice funcționau alături, în clădirile spitalelor respective.

Un gard de zid de cărămidă despărțea cele 2 spitale.

Spitalul de boli contagioase „Izolarea“ era abordabil pe două căi: prin spatele acestuia, pe unde se introduceau bolnavii suspecți sau confirmați de boli contagioase aduși de cadre sanitare sau de poliție, mai rareori de familie a cărei intrare era interzisă sau prin intrarea din str. Muzelor, stradă în urcuș. Cum urcai pe această stradă cotind ușor la dreapta zăreai profilându-se Spitalul „Izolarea“ ca o cetate din Evul Mediu – inexpungabilă prin zidul gros de împrejmuire din cărămidă roșie – patinată de timp, surmontat de o streășină de olane, cu o poartă încuiată permanent, cu portar, accesibilă numai personalului sanitar sau vizitatorilor oficiali.

Pe deasupra gardului înalt zăreai înălțându-se din incinta curții niște clădiri deosebite dreptunghiulare purtând pe pereți brăie de cărămidă roșie, aparentă după modelul Institutului Pasteur din Paris al filialelor sale și fațadei Institutului Cantacuzino din București.

OAMENI ȘI VREMURI

Sub conducerea savantului **Prof. Acad. Dr. Mihai Ciucă**, cunoscut deja pe plan mondial prin

rezultatele în eradicarea malariei și a poliomielitei în colaborare cu OMS, Spitalul „Izolarea“ este integrat în problemele internaționale respective, trebuind în același timp să adopte metoda de lucru pasteuriană folosită de mult timp de Cantacuziniști dintre care făcea parte și savantul Mihai Ciucă.

În același timp, integrarea în problemele respective internaționale nu se oprea la gardul Spitalului „Izolarea“, cuprinzând și cercetările epidemiologice și clinice din „Plasa sanitară-model, Tomești“ din Jud.Iași – din care proveneau cei mai mulți bolnavi trimiși către spital prin activitatea continuă, asiduă a muncitorilor sanitari, totul sub controlul prof. I. Bălțeanu în relație cu OMS și cu Institutul de Igienă – Iași.

În spitalul „Izolarea“ programul zilnic începea cu cercetarea științifică a prelevatelor de sânge de la bolnavi internați, care erau pregătite în laboratorul condus de D-na Dr. Alexa; de la intrarea în Pavilionul 1, lamele colorate cu Hematoxilină-cozină se prezentau spre examinare **Profesorului Acad. Dr. Mihai Ciucă**, care, punctual apărea la ora fixată cu făptura lui imaterială, examina preparatele apoi cu mâna lui consemna rezultatele în foile de observație ale bolnavilor pe un desen sub formă de grilă desenate de dânsul în care înscria diferitele forme evolutive/involutive ale Hematozoarului palustru la bolnavii tratați cu diferitele substanțe antimalarice. În acest timp noi le urmăream la microscop.

Se pornea apoi la vizita bolnavilor din pavilioane, începând cu Pav. Nr.1 în care erau bolnavii ce-i mai gravi cu febră tifoidă (era înainte de apariția cloramfenicolului) Acad. Dr. Mihai Ciucă fiind urmat de Prof.Dr.I.Bălțeanu, medic primar Dr.Maria Franke, secundarii vechi între care Eusebie Pop, C. Popovici, Dr. Semproiu Vasilescu, Mircea Roșca, Th. Mardare, C. Grămadă, internii cei mai nou veniți Dr. Vladimir Bușilă, Dr. Maria Golăescu, Dr. Louis Țurcanu în aceeași ordine, în fiecare zi.

Intrarea în pavilioane se făcea după un anumit ritual, în cadrul unei discipline impusă de caracterul contagios al bolilor/al bolnavilor. Repartizați strict pe pavilioane – în fiecare pavilion o singură boală (scarlatina sau rujeola, meningita meningococică, etc.). Peste halatul îmbrăcat de la intrarea în spital, la intrarea în fiecare pavilion se îmbrăca un alt halat, încheiat la spate astfel încât era ferit de contaminare halatul inițial, inclusiv hainele personale. Spălarea pe mâni cu dezinfectant era obligatorie după fiecare pavilion și (uneori) după fiecare bolnav și în final.

Tot acest ritual ce astăzi pare inutil, atunci era obligatoriu, bolile contagioase fiind foarte grave, antibioticele încă neapărute/neobținute.

În schimb, datorită acestei discipline nu erau/nu se descriau „*Infecțiile interioare de spital*“ pe care ulterior noi le-am descris cu multă amploare în diferite spitale.

Acesta era aspectul muncii în anul 1941 în școala ieșeană: în laborator oază de muncă liniștită, păstrătoare a tradițiilor Cantacuzinist-pasteuriene; doritoare a obținerii de seruri și vaccinuri specifice; în spital de păstrare a *disciplinei* anticontagioasă; în terapie lupta prin mijloace igienico-dietetice de asemeni tradiționale; pe teren începuturi de organizare *profilactică* (depistare, izolare, educație sanitară).*

Sulfamidele – primele substanțe antimicrobiene (chimioterapie) obținute în 1935 de Domagk, în forma lor colorată (*prontozil, rubiazol*) nu aduseră nici o ameliorare în tifosul exantematic atunci în mare epidemie. Sulfamidele *albe* (sulfatiazol) aduceau în schimb ameliorări importante în *infecția meningococică* (meningite, septicemii) în epidemie, ameliorând/scăzând procentul de mortalitate dar cu prețul unor complicații și sechele foarte grave: **cecitate, surditate, paralizii, tulburări de echilibru**; Din anul 1942** profilul conducătorilor școlii ieșene s-a modificat mult: Prof. I. Bălțeanu fiind transferat la clinica de boli contagioase din I.M.F. București cu loc de muncă în Spitalul Colentina unde Prof. Dr. Th. Mironescu se pensionase: **Acad. Dr. Mihai Ciucă**, bătrân și bolnav într-o stare și mai mare de emaciare, se retrăsese din viața spitalicească, plecând la O.M.S. ca să ducă rezultatele în *eradicarea malariei în țara noastră, pe bolnavii tratați* în Spitalul „Izolarea“.

În mod normal și binecunoscut, conderea *școlii ieșene* a revenit **D-nei Dr. Maria Franke** medic primar și conferențiar în I.M.F. Iași, curând

confirmată profesor la catedra de boli contagioase, în care calitate, preia toate atribuțiile ce i se încredințaseră: pe linie *științifică* continuă cu *sfințenie* cercetarea instituită de savantul Acad. Dr. Mihai Ciucă – cu urmărirea pe *grilă* evoluția/involuția formelor Hemtozoarului palustru, înscrise pe foile bolnavilor internați – ceea ce făcea cu dexteritate având pregătirea sa prin stagii repetate în perioada sa preclinică la Institutul Cantacuzino – *menține colaborarea cu Plasa sanitară-model Tomești*, împreună cu Institutul de Igienă Iași reprezentat prin **Conf. Dr. I. Alexa** (cantacuzinist și el), iar pe teren cu toți medicii epidemiologi.

Dotată cu putere de muncă excepțională tânără și neobosită considerând activitatea spitalicească ca fiind baza tuturor acestor activități, ea își consacra și timpul personal pentru această activitate spitalicească – 10-14 din 24 ore. La patul bolnavului își îndeplinea și *activitatea didactică* – ca și predecesorii săi. Cursuri „ex. catedra“ nu se obișnuiau în Spitalul „Izolarea“ care de altfel nici nu avea vreun amfiteatru sau sală de curs.

Vizita la bolnavi începea **acum**, datorită marilor epidemii, cu precizarea datelor epidemiologice – aflate pe cât se putea din gura bolnavului – (de unde venea, cu cine a venit în contact, ce bolnavi mai erau în anturaj). Dacă vreun focar nou de boală contagioasă se iveau, măsura trebuia să fie operativă, se dădeau telefoane la serviciile sanitare respective (locale și județene) ceea ce executa imediat agentul sanitar N.Ch., care se ocupa de mișcarea bolnavilor – stâlp și el a școlii ieșene. Totul se desfășura într-o atmosferă de operativitate, cu respect și pentru activitatea subalternului; apoi urma *examenul clinic* săvârșit de șeful (șefa) serviciului care era confruntat cu cel relatat de internul secției. Totul într-o atmosferă de respect pentru munca celuilalt.

Anul 1942 a devenit și un an al *concurșurilor*: de externat, internat, secundariat, primariat datorită atmosferei de *răgaz* pe care ne-o oferise Războiul. Frontul se depărtase și se depărta spre Est, fără să realizăm cât de înșelător era acest răgaz.

Concursul de externat a adus în Spitalul „Izolarea“ o pleiadă de tineri harnici și veseli: E. Petrovici, Samson, Gaiță, Budurcă, Florica Popa (fiica Profesorului Gr. T. Popa), Motelică, A. Bușilă etc.

Școala ieșeană se mărea și întinerea mereu, cadrele noi însușindu-și caracterele principale, disciplina și operativitatea în acțiunile anti-contagioase, lupta profilactică fiind singura armă în

* Din juranțul unui medic intern (Dr. Maria Golăescu) repartizat în 1941, în Spitalul „Izolarea“

** Din juranțul unui medic secundar prin concurs în Spitalul „Izolarea“ (1942-1945). (Dr. Maria Golăescu).

bolile acestea. În plus, Școala ieșeană se organiza trimițând cadre spre instruire – mai puțin la Institutul Cantacuzino dar mai ales la discipline noi tehnice, mai moderne, mai de viitor: cardiologie, pneumologie, neurologie, dializă, etc. (Röner Alla, Bejan T.); către pediatrie (Prof. Hurmuzache, Dr. Louis Țurcanu, Asia Chipail (născută Balez).

Dar, „Nu sunt vremurile sub om ci bietul om sub vremi“, spunea înțeleptul cronicar.

Mici semne prevestitoare de rău veneau dinspre Est. Într-o zi sosește la poarta regimentului 13 Infanterie din Iași un convoi compus din căruțe mari, largi trase de câte un cal care cereau ajutorul nostru medical. În căruțe erau oameni vii și morți, numai piele și os, aduși de pe front, bolnavi cu *dizenterie bacteriană (shigelozică)* după biletul însoțitor. Pe vremea aceea nu aveam perfuzii cu vitamine, ser glucozat și metoclopramid etc., așa că personalul spitalului a cărat căldări cu ceai cald îndulcit din care surorile și infirmierele cu polonice ogoiau gurile uscate ale bolnavilor care un singur cuvânt repetau: *Wasser, Wasser*. Deci acestea erau resturi ale mândrelor armate naziste.

Într-adevăr. Frontul se întorsese și venea peste noi – cu pași repezi, armatele fugare ca și cele victorioase jefuind din mers. În martie 1944 – singura rezolvare pentru siguranța populației ieșene ca și pentru școala ieșeană era refugiul – în spitalul din Craiova, ca să salvăm zestrea spitalului iar al Facultății în Alba Iulia.

La Craiova, am tras căruțele cu averea Spitalului Izolarea și personalul sanitar în curtea spitalului județean de boli contagioase unde medicul director Dr. Butescu ne-a primit cu brațele deschise și cu ceai fierbinte îmbățășându-ne pe fiecare. Apoi, ne-a asigurat cazarea în case particulare din oraș unde, deasemenea am fost primiți cu urări de bun venit cu un răspuns – după declarațiile lor – la modul cum ei au fost primiți în Moldova în timpul refugiului lor în timpul războiului 1914 (primul război mondial).

Întoarcerea din refugiu, posibilă imediat după 23 August 1944 – găsi în Noimebrie 1944 o Moldova cu casele jefuite, câmpurile pustiite și nelucrate, cu foamete, cu păduchi și cu epidemii de boli contagioase în creștere: *tifosul exantematic în special* (figurile 1 și 2). În Spitalul Izolarea, la principiile tradiționale: *disciplina și operativitatea* se adăuga acum **despăducherea**, manevră pe care o practica în fiecare seară personalul sanitar. Și totuși au căzut și cadre sanitare: întâi a murit sergentul sanitar care aducea la spital soldații bolnavi, apoi agentul sanitar N. Chițu, după 40 de ani de muncă sanitară, în Spitalul Izolarea. La raportul

de gardă, medicii au ținut un moment de reculegere.

Figura 1 a.
Savantul Mihai Ciucă în laboratorul Spitalului „Izolarea“

Figura 1 b.
Vedere parțială a Pavilioanelor Spitalului „Izolarea“

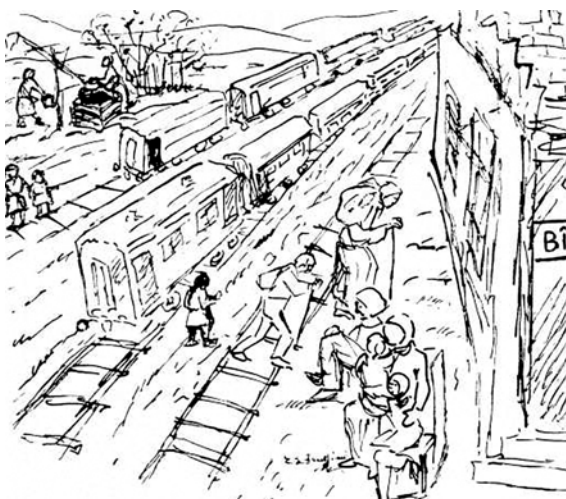

Figura 2

Spre primăvara anului 1945 epidemia de tifos exantematic se mai domolise atât în ce privește numărul bolnavilor cât și gravitatea cazurilor.

Nu mai găsisem păduchi în haine și păr de câteva zile și credeam că primejdia a trecut, când într-o dimineață intrând în serviciul de Gardă, sora

Săftica se sperie: „Ai tifos!“ Într-adevăr, nu mă simțeam bine – de câteva zile picioarele îmi erau ca de plumb și capul îmi vâjia, pe piele îmi apăruseră niște pete roz – „în cer înstelat“ (Foaia de observație nr. 1255 din 5 martie 1945), apoi am intrat într-o stare de comă care a ținut 4-5 zile. Mă trezii treptat cu o durere crâncenă la locul injecțiilor intramusculare cu oleu camforat 5 ml/zi – terapia

eroică în tratamentul tifosului exantematic, pe vremea aceea. Într-un pat alături bolise cu tifos exantematic și blânda soră Elena care-mi zâmbea fericită c-am revenit și eu.

Aici se reia jurnalul medicului secundar prin concurs, cu stagiū 1942-1945 în Spitalul „Izolarea“ din Iași, care părăsind acest spital poartă cu sine amprenta școlii ieșene de boli contagioase, a cărui elev se consideră pentru totdeauna prin însușirea caracterelor acesteia: disciplină, operativitate, respectul pentru trecutul medical românesc. Mai poartă cu sine o imagine luminoasă – **Dr. Maria Francke** – simbol de muncă spitalicească *neprecupețită*.

Deși încă activă s-a pensionat în 1963, conform legii, dar spiritul său a continuat să-și călăuzească urmașii care la rândul au cinstit linia școlii ieșene din Spitalul Izolarea: Văță Alla, Dimitriu Șt. și mai departe vor fi alții continuând să-și îndrumeze urmașii, pentru că: *Medicina nu este numai a noastră ci și a urmașilor, urmașilor noștri...*

Fiind alăturat certificatul de absolvire și adeverințe de stagii de laborator în Institutul Cantacuzino pe lângă oameni mari – Coralia Agapi-Baldovin de bacteriologie și N. Paraschivescu de însușire a tehnicii pasteuriene, Comisia Ministerului Sănătății hotărăște: „Se atestă D-nei Dr. Maria Golăescu titlul de *Medic specialist în boli contagioase și laborator clinic*“ (Iunie 1945).

Intrată prin concurs în IMF București (Iunie 1945) mă văd încadrată în școala bucureșteană de boli contagioase condusă de Prof. Dr. I. Bălțeanu (1942-1947), transferat aici în urma pensionării prof. Dr. Th. Mironescu – care întemeiasc școala în alte condiții, în alte vremuri, pe alte principii.